

Vážení čtenáři,

oslovuji Vás v souvislosti s nadcházejícím sklonkem roku, v období, které je pro Ústav pro studium totalitních režimů do značné míry obdobím přelomovým.

Nejprve mi dovoluji uvést, že se mi od mého jmenování v srpnu 2010 až dosud dařilo v této ekonomicky a politicky nesporně složité době maximálně stabilizovat nejenom Ústav, ale optimalizovat i chod celé naší kapitoly státního rozpočtu č. 355 a opakovaně potvrzovat důležitost a přínos obou našich institucí pro celé demokratické spektrum naší společnosti.

Z rozsáhlého výčtu našich aktivit, k nimž patří výstavy, semináře, konference, vzdělávací akce, vydávání periodických i neperiodických publikací, je zřejmá nepochybná nadstranická povaha našeho počínání. Ústav i Archiv bezpečnostních složek jsou prostoupeny duchem týmové práce při realizaci priorit schválených Radou Ústavu a naplňování rozsáhlých zákonných úkolů.

Domnívám se, že Ústav i Archiv jsou na domácí scéně v současné době plně etablované instituce, vyhledávané širokou badatelskou veřejností, využívající v její prospěch silného právního postavení i svých odborných možností. Obdobně mohou konstatovat, že jsme se stali respektovanými partnery rozličných projektů na poli zahraniční spolupráce, od Jeruzaléma po Kyjev, od Varšavy přes Berlín po Washington, Boston, Stanford, abych to zachytil alespoň takto ve zkratce.

Bez přehánění mohu potvrdit, že jsme pro některé zahraniční kolegy a partnery určitým vzorem díky otevřenosti našeho Archivu, odvaze nastolovat nová historicky důležitá témata, prezentaci řady projektů na webových stránkách, výběru badatelských i dokumentačních témat a v neposlední řadě díky pokročilé a kvalifikované digitalizaci archiválií a dokumentů. Postupem času jsme se také stali specifickým a nenahraditelným zdrojem informací a zkušeností - i negativních - pro zástupce různých exilových hnutí či představitelů transformujících se zemí.

Nikomu přitom nestráníme, nikdo z nás si nečiní nárok na jedinou možnou pravdu, jedinou možnou interpretaci minulosti či jediný možný výklad bezesporu komplikovaných událostí uplynulého století. Stejně jako ctíme demokratické principy, hájíme pro sebe i druhé princip plurality a svobodného přístupu k informacím.

Byť pracujeme s dokumenty o zločinném jednání představitelů dvou totalitních režimů, které se natrvalo zapsaly do naší historie, nejsme nijak ideologicky předpojatí. O tom svědčí mimo jiné nedávné schválení výroční zprávy Ústavu v Senátu i řada dalších jednání a prezentací na půdě horní komory Parlamentu České republiky.

Rád bych v této souvislosti poděkoval odcházející Radě Ústavu, mimo jiné za to, že na svém posledním jednání

schválila plán činnosti na nadcházející rok a zajistila tak kontinuální působení naší instituce. Věřím, že každý objektivní posuzovatel po nahlédnutí do tohoto dokumentu potvrdí maximální snahu o efektivní využití svěřených finančních prostředků, vyváženost badatelského i dokumentačního zájmu o dobu nesvobody (1938-1945) i období komunistické totalitní moci (1948-1989). Nacistická represe, šoa, porajmos, II. stanné právo, kolaborace a odboj v roce 1943, komunistické převzetí moci, odboj a odpor v roce 1953,

popravení z politických důvodů, perzekuce křesťanů, potlačování nekomunistických politických subjektů, mezioborové pohledy na mašinérii totalitní moci, svědectví o činnosti Václava Havla, společnost a moc v přelomovém roce 1989, to vše budou prioritní témata naší činnosti.

I v nadcházejícím roce budeme stejně jako ostatní instituce veřejné správy konfrontováni s důsledky finančních restrikcí, přesto si dovoluji vyslovit prognózu, že plán činnosti na rok 2013 je sestaven natolik realisticky, že jej budeme moci beze zbytku naplnit.

Činnost Ústavu od jeho vzniku, veškeré delimitační procesy etc. již byly zkontrolovány, auditovány, prověřeny finančními

i jinými orgány, které nenalezly jakákoliv závažná pochybení. To konstatuji nikoliv pouze jako ředitel Ústavu, ale i jako správce kapitoly. Zbývá jediné - evaluace naplnění vědeckého a edičního potenciálu v prvních pěti letech existence naší instituce. To bude důležitým úkolem Vědecké rady Ústavu, která se tím bude na jaře 2013 zabývat. Jsem přesvědčen, že závěry jejího vyhodnocení a doporučení pro další práci úseku zkoumání totalitních režimů a ediční činnosti budou v dalším období náležitě zúročeny.

V nadcházejícím roce také předpokládám další prohloubení součinnosti Ústavu s Archivem, vzájemnou podporu při realizaci našich nemalých úkolů. Nepůjde pouze o společné plnění povinností vyplývajících ze zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ale také o prezentaci odborných výstupů na webech či sociálních sítích. Ředitelé odborů, vedoucí oddělení i skupin budou více zapojeni do zpracovávání a zveřejňování periodických informací ze svých úseků, abychom mohli dostatečně výmluvně představit široký rozsah naší činnosti.

V neposlední řadě musím vyslovit přesvědčení, že jak Ústav, tak Archiv, jako standardní profesionálně vedené instituce veřejné správy, jsou dobře připraveny na nadcházející výzvy, novou spolupráce s postupně se obměňující Radou Ústavu a budou plnit i nadále své zákonné úkoly. Věřím, že s trochou nezbytného štěstí budeme při realizaci našeho poslání schopni společně sčítat naše nemalé síly a stavět nové mosty.

Daniel Herman, ředitel Ústavu

